MACHSHEVES YECHEZKEL
TORAH OF RAV HARTMAN
מחשבת יחזקאל

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

בכורות לז

עניין: דברים שהנפש קצה בהן

הנצי"ב העמק דבר

דברים יד, ג

(ג) כל תועבה: משמעות "תועבה" הוא - מה שטבע אנושי מרחק מצד שהוא אדם[21]. אבל לשון "כל תועבה" משמע - 'כל שתיעבתי לך' (רש"י)[22] ונפש ישראלי ראוי לתעב[23] - שמרגיל עצמו להתרחק ממאכל איסור עד שנפשו קצה בו ממש[24], כענין "ותעב תתעבנו" (לעיל ז,כו), וכדאיתא במסכת בכורות סוף פרק כל פסולי המוקדשין (לז,א) דנבילות וטריפות נפשו של ישראל[25] קצה בהם. ובספרי הוסיפו לכלול בלשון "כל תועבה" מה שנקרא בתורה "תועבה", היינו, קדשים בעלי מומין שנקראו "תועבת ה'" (להלן יז,א)[26].

שיח שרפי קודש עה"ת

פרשת לך לך

לך לך. פירש"י ז"ל להנאתך ולטובתך ולכאורה אינו מובן מה שפירש"י. ואמר הר"ר העניך מאלכסנדר זצ"ל דהנה איתא בגמרא (בכורות ל"ז ע"א) טבח שמכר בשר טרפה יחזיר להם הדמים, (ועי"ש ברש"י בד"ה יחזיר שכ' דכל מה שאכלו אינו נהנה להם משעה שנודע להם). דאע"פ שיש לו הנאת הגוף. משום שאינה הנאה באמת לנשמתו אבל זה פירש"י ז"ל להנאתך. לזה פירש"י לטובתך לעבודת ד':

רבי עקיבא איגר

דף לז ע"א מתני' השוחט את הפרה ומכרה ונולד שכיה טריפה מה שחלבו אסור כו' וכתי קיי"ל (בחוכ"מ סימן רל"ד) וישויין בפוסקים דנקטו ב' טעמים, אי משום קנס, אי דאכילת איסור מקרי לה נהנה דכיה ניחא ליה יותר אם לא היה מוכלו, ולכאורה קשה דאיך משכחת לאוכל תרומה שוגג חייב קרן וחומש הא לא מקרי נהנה כלל כיון דאיסורא אכל, ומלד אוכל קניא, וכן מלד מזיק אינו חייב חומש, ויכי כמו שוחט שלא תרומה דפטור מחומש, וכן בכל מאכלות אסורות, אלא וכדומה, דמחייב בשוגג חטאת הא לא מקרי נהנה כיון דניחא ליה יותר אם לא היה אוכלו, וי"ל דמ"מ אם אכילה עלה, כיון דאין כאוכל בעלמו מזיקו (ואולם קשה לי, דמהטעם בחלבים דמחייב משום נהנה הא נחמת לא מקרי נהנה, ו"ע).

רמב"ם הלכות מכירה פט"ז, יד

אכל ויחזיר לו את הדמים. וכן כל המוכר דבר שאסור לאכלו מן התורה כך הוא דינו. בין שהיה איסורו בכרת בין שהיה איסורו בלאו בלבד. אאבל המוכר דבר לחבירו שאיסור אכילתו מדברי סופרים. אם היו הפירות קיימין מחזיר את הפירות ונוטל את דמיו. ואם אכלן אכל ואין המוכר מחזיר לו כלום. וכל איסורי הנייה בין מדברי תורה בין מדבריהם מחזיר את הדמים ואין בהן דין מכירה כלל:

ש"ך יו"ד קיט, כז

[illegible] נראה לי הטעם, דהם לא גזרו איסור כדי להוציא ממון, דלענין ממון מוקמוה מדין תורה. וכן משמע מדברי הרב המגיד שכתב בפרק ט"ז מהלכות מכירה [הלכה יד] דמה שכתב הרמב"ם דבאיסורי דרבנן אין המוכר ממזיר לו כלום, יען לו ממה שאמרו בירושלמי דשביעית [פ"ז הלכה ה] (ונתבאר לעיל סימן קי"ז) דכל דבר שאיסורו מן התורה מקור לעשות בו שמורה, וכל דבר שאיסורו מדבריהם מותר לעשות בו שמורה, ומשמע דלפי זה כן, עכ"ל. משמע דר"ל כי היכי דגבי שמורה לא העמידו חכמים דבריהם לענין ממון, הכי נמי כאן לענין מכירה. ויתר פרטי דינים אלו עיין תו"מ סימן רל"ד

נתיבות המשפט חו"מ רלד, ג

[ג] ואין המוכר מחזיר לו כלום. בש"ך סימן ק"י"ד [סק"ז] פסק דאפילו המותר מעורב מ"ל להחזיר, ע"ש. ולכאורה מינו מובן, כיון דהמקח בטל הוי כמזיק או כאוכל שלא במקח ולמה יצטרך לשלם יותר מעורב. ומשמע דלפי דבאיסורי תורה אפילו אוכלן בשוגג צריך כפרה ומשמע להגין על היסורין, מ"מ באיסור דרבנן מ"ל שום כפרה וכאילו לא עבר כמי. תדע, דהא ממרינן בעירובין דף (מ"ז) [ס"ז ע"ב] בדרבנן עבדינן עובדא והדר מומבינן תיובתא, ואילו היה נענש על השוגג היאך היו מניחין לו לעבור ולקבל עונש, אלא ודאי דאינו נענש כלל על השוגג באיסור דרבנן והרי הוא להאוכל כאילו אכל כאידך, והרי נהנה כמו מן הכאידך, ומש"ה צריך לשלם כל דמי הנאתו כמו בזה נהנה וזה מסר מועט, דכללא הוא דצריך לשלם כפי מה שנהנה, משמ"כ באיסור דאוריימא שמקבל עונש על השוגג ומסרונו גדול מהנאתו.

נפש חיה לר"ר מרגליות

סי' רמב

שם פמ"ג א"א וא"ל ידחה עשה דאכילת שבת בלאו ובו' לכאורה בלאוין דידהו לית ידחה לאתר לית הוי לגבי מוצ כשמוכל לאכילה איסור עיין רמב"ם תרומות פי"ו ה"י ובמו"מ סי' רל"ד ובנמ' בכורות ל"ז ע"א (ברמ"י שם ד"ה ויחזור להם הדמים כתב משום קנס דאיסור ס ם ק ה ו י ע"כ וחזו ס"ם ול"ל דאיסור ס ם ו ל ה ו) אבל יש לחלק בין איסור שבגופו לאיסור הבא מממת דכר אחר עיין תוס' חולין ה' ע"ב ד"ה לדיקים עצמן דדוקא במידי דאכילה באיסור עצמו אין הקב"ה מביא תקלה על ידן (רמוז בפסוק ל"א ישמור לדיק כל אין – ר"ת לא יאכל) ועיין בב"ח ה"ה סי' קכ"ו סק"ב ובתוס' פסחים ד' ע"ב ד"ה לאו, שאכילת איסור טומאה קרינן רחמנא התרכתי בהנהותי לס"ת סי' ר"י סק"ג, ולכן על אכילת איסור אינו מברך כמבואר לעיל סי' קנ"ו אבל האוכל ביוה"כ מברך להלן סי' תריי"ח.

וזה מיושבת הקושיא המפורסמת ע"ד התי"ו ז"ל שאמר מי שנזהר ממאכלי חמץ בפסח אין חפץ בה על ידו, ומלשתי שמקורו בזוהר"ק פ' תצא רפ"ב ע"ב ברע"מ מלך דעביד לון מחמץ ומצות גופי' ליכי בגיל מילהל"ב וכו' ל"ב אחרי שאמרת בה על ידו הרי גילגלי מילתא למפרע שנכשל בחמץ, ולהאמור נבדיל בין איסור שבגופו לחמץ בפסח דשאני הוא דקא נריש שאני הוא דרבים עלה שלכן אין האכילה עלה שחטא כי לפרוסה זו היה שמא הכושר ולכן קיל מאיסור אכילה עיין מלי"ם הל' תו"מ פ"ח ה"ז מהלכ"ת, והוי כתקלה בדבר דלאו אכילה כמפורש בתוס' חגיגה מ"ז ע"ב ד"ה ואם, ועיין במגיד סי' ר"ם סקי"ח ובש"ת בית יצחק תו"מ סי' ל"ד אות ב' ובהגרל"ח ב"מ סי' ע"ח, והוי כעין דכרי המוי"ז בחו"מ סי' ר"ח שבאיסורא דאליא באמן לא אחרינן אי שביד לא מהני ועיין בתוס' זבחים ק"ד ע"ב סד"ה סיפא כמה ובפמ"ג יו"ד סי' ס"ז ספ"ד סק"ג.

ויעוין בכבורות ל"ז ע"ח דאפלגו מ"ק ורבנ"ג שלרבנ"ג דכר שאינו מסוקן הוי כאיסור שלא ע"י אכילה דלך תרי' הוא דרבים עלה כל כמה דלא הוסרם כי כשמפרים אחי"כ גם ממקום אחר אותה אחיכה עצמה מותרת וכן הוי כאיסור ממת דכר אחר (עיין תוס' קדושין ל"ח ע"ח ד"ה ה"ם) ותמי"ב קושית התוס' חולין שם מרי"ז שנכשל באכילת מכל, אחנס המ"ק של שגם עכל הוי מדברים שאפשו קלה בהם לאיסור בעלם, וכלאה טעמו דיל שאי איסור מכל שאינו אוכר ממילא לאיסרו אלא ע"י מעשה הוי כאיסור בעלם שמכאינו כעין שכתב השאגת אריי' בסי' ל"ז, ועיין ר"ם תרומות פ"ו ובנמ' פסחים מ"ח רע"א שמוקמה הוי איסור שאין גופו גרם לו ומכל איסור שגופו גרם לו ולכן אמרינן ביומא פ"א ע"א מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו הקל מכל ובאילה מאכילין אותו נבילה אם כי לענין שבת עדיף שיחמוש ויעבוד איסורא רבה ולא יאכילנו נבילה אפי' כשאין צריך רק לכזית אחד משום דשבת אינו איסור בעלם אלא זמן גרמא ולכן אף דנבילה חמור יותר מחלב שבת קיל ואין נפשו של חולה קץ עיין סי' ש"ז סי"ב שכ"א סקי"ו ובפ"ת יו"ד סי' קי"ח אות ז' אבל בעל נחשב כאיסור בעלם.

AHANYTIME ALLDAF DAF YOMI PORTAL KOLHALASHON